

21.12.2022

Valtiovarainministeriölle
kirjaamo.vm@gov.fi

Viite / Diaarinumero
VN/23399/2021
VH/6091/00.04.05/2022

Valtiovarainministeriö on pyytänyt Verohallinnolta lausuntoa kotikuntalain kokonaisuudistuksen alustavista sääntelyehdotuksista.

Lausunto Verohallinto esittää lausuntonaan seuraavaa:

Henkilön asuinpaikalla ja kotikunnalla on merkitystä yleisesti verovelvollisen verotuksessa muun muassa kunnallisveron saajakunnan määräytymisessä ja eräiden verotuksessa tehtävien vähennysten kuten matkakuluvähennyksen ja työasuntovähennyksen myöntämisen kannalta. Lisäksi kotikunta voi vaikuttaa siihen, mikä asunto katsotaan verovelvollisen omaksi vakituiseksi asunnoksi. Tällä puolestaan on merkitystä sen ratkaisemisessa, voidaanko oman asunnon luovutusvoittoa pitää verovapaana.

Verotusmenettelystä annetun lain (1558/1995) 5 §:n 1 momentin mukaan verovelvollisen luonnollisen henkilön kotikuntana pidetään kuntaa, jossa hänellä on verovuotta edeltäneen vuoden lopussa katsottava olleen kotikuntalaissa (201/1994) tarkoitettu asuinpaikka. Pykälän 2 momentin mukaan vuodenvaihteen kotikuntaan rinnastetaan Suomeen muuttaneen henkilön kotikuntalaissa tarkoitettu kotikunta tai kunta, johon hän Suomeen muutettuaan on ensiksi asettunut. Ulkomaille muuttaneen henkilön kotikunnan ei verotusta toimitettaessa katsota muuttuvan sinä aikana, jolloin häntä tuloverolain (1535/92) 11 §:n mukaan pidetään Suomessa asuvana. Pykälän 1 momenttia on muutettu lailla 671/2016 lisäämällä siihen säännös siitä, miten henkilön kotikunta määräytyy verotuksessa silloin, kun henkilö on merkitty väestötietojärjestelmässä vailla kotikuntaa olevaksi. **Verohallinnon käsityksen mukaan pykälään ei olisi tarpeen tehdä muutoksia kotikuntalain kokonaisuudistuksen yhteydessä verotuksen toimittamiseen liittyvillä perusteilla.**

Käytännössä henkilön kotikuntana pidetään verotuksessa väestötietojärjestelmän mukaista kotikuntaa, joka vastaa valtaosassa tapauksia kotikuntalain nykyisten säännösten mukaista oikeaa kotikuntaa. On kuitenkin tapauksia, joissa henkilön väestötietojärjestelmään merkittyä kotikuntaa ei voida pitää henkilön kotikuntalain mukaisena oikeana kotikuntana. Viimeksi mainituissa tapauksissa verotus tulisi toimittaa sen mukaisesti mikä on henkilön oikea kotikunta. Kotikuntalain 2 §:n mukaan henkilön omalla käsityksellä kotikunnastaan on eräissä tilanteissa muiden kriteerien ohella merkitystä kotikunnan määräytymisessä. Kotikunnan määräytyminen voi olla näissä tapauksissa tulkinnanvaraista ja oikean kotikunnan selvittäminen varsin työlästä verotuksen tapaisen massamenettelyn yhteydessä.

Verohallinnon verotustehtävien kannalta nykyinen kotipaikan määräytymistä koskeva sääntely on pääosin toimiva. Verotuksessa sovellettavan kotipaikan tulisi jatkossakin määräytyä väestötietojärjestelmään merkittävän ja Verohallinnolle sähköisesti välitetävän tiedon perusteella. **Verohallinto toteaa, että sääntelyehdotuksilla ei olisi erikseen toimeen pantavia muutosvaikutuksia Verohallinnon verotustehtävien hoitamiseen tai tietojärjestelmään, mikäli kotikuntatiedot saadaan jatkossakin Digi- ja väestötietovirastolta ajallisesti ja luotettavuudeltaan vähintään samantasoisesti kuin tähän asti.** Verotuksessa on havaittu kotikunnan määrittämiseen liittyviä erikseen ratkaistavia tilanteita erityisesti silloin, kun verovelvollisella ja Verohallinnolla on ollut erilainen käsitys verovelvollisen oikeasta kotikunnasta. Kotikunnan määräytymisen tulisi olla mahdollisimman yksiselitteistä niin, ettei verotuksen yhteydessä jouduta ainakaan nykyistä enemmän tutkimaan vastaako väestötietojärjestelmään merkitty kotikunta henkilön kotikuntalain säännösten mukaista oikeaa kotikuntaa. Henkilön laiminlyödessä ilmoitusvelvollisuutensa tahallisesti tai tietämättömyytään Digi- ja väestötietoviraston rekisteriin merkitty kotikuntatieto ei kaikissa tilanteissa ole ajan tasalla ja oikein. Järjestelmää on hyvä kehittää siten, että kotikuntatiedon ylläpitämisessä hyödynnetään kattavammin ja reaaliaikaisemmin tosiasiallisen asuinpaikan muutokseen perustuvaa luotettavaa viranomaistietoa.

Sääntelyehdotuksissa on todettu, että uuteen kotikuntalakiin ei otettaisi erillisiä säännöksiä viranomaisten välisestä tietojenvaihdosta, vaan asiassa noudatettaisiin VTJ-laissa olevia yleisiä säännöksiä. Kotikuntaa ja asuinpaikkaa koskevien tietojen ylläpito edellyttää ehdotusten mukaan, että Digi- ja väestötietovirasto saisi esimerkiksi Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitokselta tietoja ihmisten asumisesta laitos- tai avohuollon toimintayksiköissä sekä verottajalta ihmisten tulotietoja. Ehdotuskohdassa on viitattu sovellettavina säännöksinä väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain 3 luvun säännöksiin. **Verohallinto ehdottaa, että lainsäädännön jatkovalmistelussa määriteltäisiin kyseisessä 3 luvussa säädetystä huolimatta tarkkarajaisemmin tietojen saamisen tarve sekä se, mitä tietoja tulotiedot ovat. Jos tietoja halutaan Verohallinnon Tulorekisteriyksikön ylläpitämästä tulotietojärjestelmästä, Digi- ja väestötietovirasto tulee Verohallinnon käsityksen mukaan lisätä tulotietojärjestelmästä annetun lain (53/2018) 13 §:ssä tyhjentävästi lueteltuihin tiedon käyttäjiin.** Tuon lainsäädäntömuutoksen aiheuttamille menettelymuutoksille tulisi varata riittävä valmistautumis- ja toimeenpano-aika Verohallinnossa.

Sääntelyehdotuksissa on viitattu useassa kohdassa kiinteimmän yhteyden määrittämiseen. **Verohallinto ehdottaa, että jatkovalmistelussa arvioitaisiin, mikä merkitys etätyön lisääntymisellä on muun muassa tuon kotikuntalaissa säädetyn määrittelyn soveltamisessa.**

Pääjohtaja

Markku Heikura

Ylitarkastaja

Markus Kautto